

Økonomisk recession, finanskriser, stigende fødevarepriser, rekordlave boligpriser og aktier i frit fald. I det sidste halve år har medieverdenen været fyldt med dommedagsprofetier og skrækscenarier om den nuværende finansielle nedtur. Uanset den alvorlige økonomiske situation har mediernes kriseretorik spillet en afgørende rolle for menneskers adfærdsmønstre

KUNSTEN AT TALE FINANSKRISEN OP

Af Jon Kiellberg

Mediernes dækning af den værste økonomiske krise i 80 år har givet journalister, finansfolk og kommunikatører mulighed for i særlig grad at sætte og påvirke den økonomiske, politiske og meningsdannende dagsorden. Der er både spinnets og spundet guld på finanskrisen, lige siden kredit- og aktie-tsunamien skyllede hen over de finansielle markeder. Mediedækning af finanskrisen har lært os, at dårlige sager og spinhistorier er blevet dækket ind under finanskrisen.

Snebolden ruller – og den ruller stærkt

Der er ikke gået en dag det sidste halve år, hvor der ikke har været en ren kaskade af krisehistorier i alver-

dens medier. Alene i danske medier har der i de sidste tre måneder været skrevet næsten 45.000 artikler, hvor ordene finanskriser og finanskrisen har indgået. Medier og markeder har indbyrdes påvirket hinanden og har skabt en snebold-effekt, som har smittet af på folks tillid, købelyst og tro på fremtiden. Og dårlige sager, som ville være kommet uden hjælp fra den økonomiske overophedning, er blevet tilskrevet finanskrisen. Lad mig komme med to eksempler.

Ulven kommer - før eller siden

Den første er boligboblen. Der er ingen tvivl om, at priserne på boligmarkedet måtte finde et naturligt leje, da markedet har været kunstigt holdt

oppe af blandt andet andelsboligmarkedet, forældre køb og favorable låne- og rentemuligheder. Vi skal dog helt tilbage til starten af 2005, hvor de første ildevarslende artikler beskrev overophedningen på boligmarkedet. Det var dog hovedsageligt tabloidaviserne, der spåede om boligmarkedets snarlige kollaps. Gisingerne holdt dog på ingen måder stik. Der var intet tegn på prisfald, og priserne steg da også til det hidtil højeste niveau igennem 2006.

Men som i historien om Peter og Ulven, så kommer ulven altid til sidst, og i tilfældet med boligmarkedet i dag så er boligboblen sprunget, og priserne på boliger er ikke set lavere siden midten af 1980'erne. Men for

Tidslinje for finanskrisen 2008-2009

Januar 2008

'Subprime' er årets ord i USA.

11. juli 2008

Roskilde Bank sættes til salg.

”Medierne har haft en medvirkende rolle som forstørrelsesglas for historier – som ikke altid har haft hold i virkeligheden eller kunne tilskrives finanskrisen alene”

snart fire år siden fik vi allerede det første forvarsel, som dannede grund for den panik og frygt, vi i dag ser blandt boligejere.

Spin og lobbyisme om boligmarkedet

Finanskrisen har ikke skabt større tillid til boligmarkedet blandt købere og sælgere. Det skyldes ikke mindst den massive mediedækning af den økonomiske situation på boligmarkedet: 'Kreditboblen på boligmarkedet bryder' (Politiken 7. oktober), 'Flexlånerne skubbes længere ud på skrøbelig vippe' (Berlingske Tidende 31. oktober) og 'Danskerne blandt vestens mest forgældede' (Politiken 7. oktober) er blot nogle få af overskrifterne om boligmarkedets kollaps. Dele af pressen fremstillede denne øgede panik på boligmarkedet med, at 300.000 rædsselslagne boligejere nærmest bogstaveligt styrtede ned i banken for at

omlægge deres boliglån, mens renten i samme åndedræt tog sin himmelflugt.

Hver gang en bankøkonom eller en analytiker fra et realkreditinstitut tordnede frem i de store landsdækkende medier og fortalte, at det var i dag og ikke i morgen, at folk burde omlægge sine lån, så steg besøgene drastisk i banker og pengeinstitutter. Selv samme bankesperter og analytikere stod på samme tid frem og sagde, at: 'frygt driver markedet, der er historisk oversolgt af irrationelle investorer' (Information, 11.-12. oktober 2008).

At tale en sag op

Et andet eksempel på godt gammeldags spin er den kolossale mediedækning af ledigheden. I månedsvis har samtlige medier dækket stort set hver eneste planke af den økonomiske nedturs betydning for arbejds-

markedet. Medierne har været fyldt med fremskrivninger, antagelser og hypoteser om, at ledigheden vil stige til uanede højder, og at jobfesten er slut. De mange spaltmillimeter om en truende ledighed har til tider været skrevet i et så malerisk sprog, at man for sit indre blik har set kilometer lange køer foran landets jobcentre, som vi så det i starten af 1990'erne. Den gang var der 350.000 ledige. I dag er der 57.900 ledige. Et konkret eksempel er byggebranchen, som har oplevet en økonomisk afmatning med fyringer og ledighed til følge. Hovedårsagen til den økonomiske nedgang har branchen hovedsageligt tilskrevet finanskrisen, på trods af at byggeindustrien har været stærkt nedadgående i hele 2008 - finanskrise eller ej.

Og trods en stigning i ledigheden på 1,9 procent i december mod 1,7 procent i oktober, så er der langt til

September 2008

Lehman Brothers går konkurs og Merrill Lynch overtages af Bank of America for 300 mia. kr.

September 2008

Dow Jones-indekset dykker 780 point. Det største kurstab siden børskrakket i 1987.

I de sidste tre måneder har der været skrevet

- 44.494 artikler fra aviser, ugeaviser, lokale dagblade og webkilder – hvor ordene finanskrise og finanskrisen har indgået
- i gennemsnit 494 artikler om dagen, hvori ordene finanskrisen og finanskrisen har indgået.

Kilde: Infomedia den 18. januar 2009

det billede, som dele af mediebildet har tegnet: 'Dagens ledighedstal indleder dyster æra' (Politiken, 27. november), 'Økonomer kickstarter lang nedtur for ledigheden' (Børsen, 2. oktober) og 'Så stoppede festen på arbejdsmarkedet' (Børsen, 3. oktober). For på trods af at alle økonomer i dag er enige om, at ledigheden de næste par år vil stige, så er der stadig en historisk lav ledighed i Danmark, 2,1 pct. af arbejdsstyrken. Og med stadig mangel på arbejdskraft, og i en situation hvor langt flere mennesker forlader arbejdsmarkedet, end der kommer ind på grund af aldersfordelingen, så er der ingen tegn på ledighedstigninger, som vi så dem ved oliekriserne i 1970'erne eller i 1980'erne, hvor næsten en hel ungdomsårgang var på kontanthjælp.

Puste til ilden

For selv om man ikke kan tilskrive

medierne at være årsagen til den finansielle krise, så har de mange afledte krisehistorier om kredit- og boligboblens brist, tomme ordrebøger, røde tal på bundlinjen og udsigt til en massearbejdsledighedsgrav haft psykologisk betydning for menneskers adfærds- og reaktionsmønstre. Der har i

høj grad været talt sager op fra mange forskellige parter under finanskrisen, som har haft en selvforstærkende effekt. Og her har medierne haft en medvirkende rolle som forstørrelsesglas for historier, som ikke altid har haft hold i virkeligheden eller kunne tilskrives finanskrisen alene. ■

10 udvalgte overskrifter om finanskrisen

500.000 arbejdsløse (Information, 14. januar 2009)

IMF: Finanskrisen er kun lige begyndt (Politiken 19. november 2008)

Centralbanker i chok-terapi mod historisk krise (Berlingske Tidende 7. november 2008)

Hysteriske aktiehandlere paniksælger (Politiken 24. oktober 2008)

Frygt for dyb recession ryster markederne (Børsen 23. oktober 2008)

Det værste børsfald i 80 år (Politiken 10. oktober 2008)

Kreditboblen på boligmarkedet brister (Politiken 7. oktober 2008)

Danskerne blandt vestens mest forgældede (Politiken 7. oktober 2008)

Så stoppede festen på arbejdsmarkedet (Børsen, 3. oktober 2008)

Økonomer kickstarter lang nedtur for ledigheden (Børsen, 2. oktober 2008)

September-oktober 2008

Finanskrisen rammer Island hårdt. Landet er tæt på at gå statsbankerot. Merlin går i betalingsstandsning pga. af krisen på Island.

Oktober 2008

Sammenbruddet i den amerikanske finanssektor har, ifølge den Internationale Valutafond, medført et tab på 7.685 mia. kr.